

Noget

H.C. Andersen (1858)

»Jeg vil være Noget!« sagde den Ældste af fem Brødre, »jeg vil være til Nytte i Verden; lad det være nok saa ringe en Stilling, kun at det er godt, det jeg udretter, saa er det Noget. Jeg vil lave Muursteen, dem kan man ikke undvære! saa har jeg dog gjort Noget!«

»Men noget altfor lidt!« sagde den anden Broder, »det Du gjør, er saa godt som Ingenting; det er Haandlanger-Arbeide, kan udrettes ved Maskine. Nei saa heller blive Murer, det er dog Noget, det vil jeg være. Det er en Stand! ved den kommer man ind under Laugene, bliver Borger, har sin egen Fane og sin egen Kro; ja, gaaer det godt, kan jeg holde Svende, bliver kaldet Mester og min Kone bliver Mesterinde; det er Noget!«

»Det er slet Ingenting!« sagde den Tredie, »det er udenfor dasserne og der er mange dassere i en By, langt over Mesters! Du kan være en brav Mand, men Du er som Mester dog kun hvad man kalder »simpel!« nei, saa veed jeg noget Bedre! jeg vil være Bygmester, træde ind paa det Kunstneriske, det Tænkende, komme op til de Høierestaaende i Aandens Rige; vel maa jeg begynde nede fra, ja, jeg kan gjerne sige det lige reent ud: jeg maa begynde, som Tømmerdreng, gaae med Kasket, skjønt jeg er vant til at gaae med Silkehat, løbe for de simple Svende at hente Øl og Brændeviin, og de sige Du til mig, det er graverende! men jeg vil bilde mig ind, at det Hele er en Maskerade, det er Maske-Frihed! imorgen - det vil sige, naar jeg er Svend, gaaer jeg min Vei, de Andre komme ikke mig ved!

Jeg gaaer paa Academiet, lærer at tegne, kaldes Architect -! det er Noget! det er Meget! jeg kan blive Højædler og Velbyrdig, ja lidt til baade for og bag, og jeg bygger og bygger, ligesom de Andre før mig! det er altid Noget man kan stole paa! det Hele er Noget!«

»Men det Noget bryder jeg mig ikke om!« sagde den Fjerde, »jeg vil ikke gaae i Kjølvand, ikke være Copi, jeg vil være Geni, være dygtigere end I Alle tilsammen! jeg skaber en ny Stil, giver Ideen til en Bygning, passende for Landets Klimat og Materiale, Landets Nationalitet, vor Tidsalders Udvikling og saa een Etage til for mit eget Geni!«

»Men naar nu Klimatet og Materialet ikke duer!« sagde den Femte, »det vil være slemt, for det har Indvirkning! Nationaliteten kan ogsaa let blive saa udvidet, at den bliver affecteret, Tidsalderens Udvikling kan lade Dig løbe løbsk, som tidt Ungdommen løber. Jeg seer nok, at Ingen af Eder bliver egentligt til Noget, ihvor meget I selv troe det! Men gjør som I ville, jeg skal ikke ligne Eder, jeg stiller mig udenfor, jeg vil raisonnere over, hvad I udrette! der er altid noget Galt ved enhver Ting, det skal jeg pille ud og omtale, det er Noget!«

Og det gjorde han, og Folk sagde om den Femte: »Ham er der bestemt Noget ved! han er et godt Hoved! men han gjør ikke Noget!« - Men derved var han Noget.

See det er kun en lille Historie, og dog faaer den ikke Ende saalænge Verden staaer!

Men blev der da ikke Videre af de fem Brødre! det var jo ikke Noget! Hør videre, det er et heelt Eventyr!

Den ældste Broder, som lavede Muursteen, fornam, at fra hver Steen, naar den var færdig, trillede en lille Skilling, kun af Kobber, men mange smaa Kobberskillinger, lagt paa hinanden, blive til en blank Daler, og hvor man banker paa med den, hos Bager, Slagter, Skrædder, ja hos dem Allesammen, der flyver Døren op og man faaer, hvad man bruger; see, det gav Muurstenene af sig; nogle gik vel i Brokker eller midt over, men de kom ogsaa til Brug.

Oppe paa Diget vilde Mo'er Margrethe, den fattige Kone, saa gjerne kline sig et lille Huus; hun fik alle Stenbrokkerne og saa et Par Hele, for et godt Hjerte havde den ældste Broder, om han i Gjerning kun drev det til at gjøre Muursteen. Den fattige Kone reiste selv sit Huus; smalt var det, det ene Vindue sad skjævt, Døren var altfor lav, og Straataget kunde været lagt bedre, men Ly og Læ var der og sees kunde der langt ud over Havet, der i sin Vælde brødes mod Diget; de salte Draaber sprøitede over hele Huset, der endnu stod, da han var død og borte der havde gjort Muurstenene.

Den anden Broder, ja han kunde nu anderledes mure op, han var jo ogsaa oplært deri. Da Svendestykket var leveret, snørte han sin Randsel og sang Haandværkerens Vise:

»Jeg reise kan, mens jeg er ung
Og ude hjemlig bygge,
Mit Haandværk er min Pengepung,
Mit Ungdoms-Sind min Lykke!
Og seer jeg saa mit Fædreland,
Jeg Kjæresten gav Ordet!
Hurra! en driftig Haandværksmand
Faaer let Fod under Bordet!«

Og det gjorde han. Inde i Byen, da han kom tilbage og blev Mester, murede han op Huus ved Huus, en heel Gade; da den stod, saae godt ud og gav Byen Anseelse, saa byggede Husene for ham et lille Huus, der skulde være hans eget; men hvorledes kunde Husene bygge? Ja spørg dem ad, og de svare ikke, men Folk svare og sige: »jo vist har den Gade bygget ham hans Huus!« lille var det og med Leergulv, men da han med sin Brud dandsede henover det, blev Gulvet blankt og bonet, og fra hver Steen i Væggen sprang en Blomst, det var ligesaa godt som et kostbart Betræk. Det var et yndigt Huus og et lyksaligt Ægtepar. Laugsfanen vaiede udenfor og Svende og Læredrenge raabte: Hurra! jo, det var Noget! og saa døde han, det var ogsaa Noget!

Nu kom Architekten, den tredie Broder, som først havde været Tømmer-Lærling, gaaet med Kasket og løbet By-Ærinder, men fra Academiet var steget til Bygmester, »høiædle og velbyrdige«! ja havde Husene i Gaden bygget et Huus for Broderen, der var Muurmester, saa fik nu Gaden Navn efter denne, og det smukkeste Huus i Gaden blev hans, det var Noget og

han var Noget - og det med en lang Titel for og bag; hans Børn kaldtes fornemme Børn, og da han døde var hans Enke en Enke af Stand - det er Noget! og hans Navn stod stadigt paa Gadehjørnet og var i Folkemunde, som Gadenavn - ja det er Noget!

Saa kom Geniet, den fjerde Broder, der vilde finde paa noget Nyt, noget Aparte og een Etage til, men den knak af for ham og han faldt ned og brak Halsen, - men han fik en deilig Begravelse med Laugs-Faner og Musik, Blomster i Avisen og paa Gaden hen over Brolægningen; og der blev holdt tre Liigtaler over ham, den ene meget længer end den anden, og det vilde have fornøjet ham, for han holdt meget af at tales om; der kom et Monument paa Graven, kun een Etage, men det er altid Noget!

Nu var han død, ligesom de tre andre Brødre, men den Sidste, han, som raisonnerede, overlevede dem Allesammen, og det var jo det Rette, for saa havde han det sidste Ord og det var ham af stor Vigtighed at have det sidste Ord. Han var jo det gode Hoved! sagde Folk. Nu slog ogsaa hans Time, han døde og kom til Himmeriges Port. Her komme altid To og To! her stod han med en anden Sjæl, der ogsaa gjerne vilde ind, og det var netop den gamle Mo'er Margrethe fra Digehuset.

»Det er nok for Contrastens Skyld, at jeg og den usselige Sjæl skal komme her paa eengang!« sagde Raisonneuren. »Naa, hvem er Hun, Mo'erlille? Vil Hun ogsaa ind her!« spurgte han.

Og den gamle Kone neiede saa godt hun kunde, hun troede, det var Sand Peder selv, der talte. »Jeg er en sølle Stakkel, uden al Familie! gamle Margrethe fra Digehuset!«

»Naa, hvad har Hun gjort og udrettet dernede?«

»Jeg har saamænd slet ikke udrettet Noget i denne Verden! ikke Noget, der kan lukke op for mig her! det er en sand Naadens Gjerning, om jeg faaer Lov at komme indenfor Døren!«

»Hvorledes har Hun forladt denne Verden?« spurgte han, for at tale om Noget, da det kjedede ham at staae der og vente.

»Ja, hvordan jeg forlod den, det veed jeg ikke! syg og daarlig var jeg jo i de sidste Aaringer, og saa har jeg vel ikke kunnet taale at krybe ud af Sengen og komme i Frost og Kulde derudenfor. Det er jo en haard Vinter, men nu har jeg da forvundet det. Det var et Par Dage blikstille, men bitterlig koldt, som Deres Velærværdighed nok veed, Isen havde lagt til saalangt ud i Stranden, man kunde øine; alle Folk fra Byen toge ud paa Isen; der var, hvad de kalde Skridtskoe-Løben og Dands, troer jeg, der var fuld Musik og Beværtning derude; jeg kunde høre det lige ind, hvor jeg laae i min fattige Stue. Da var det saadanne hen mod Aftenstid, Maanen var oppe, men den var ikke endnu kommet til Kræfter, jeg saae fra min Seng gennem Vinduet heelt ud over Stranden, og der lige i Kanten af Himmel og Hav kom en underlig hvid Sky; jeg laae og saae paa den, saae paa den sorte Prik midt i, der blev større og større; og saa vidste jeg hvad det betød; jeg er gammel og erfaren, skjøndt det Tegn seer man ikke ofte. Jeg kjendte det og fik en Gru! jeg har to Gange forud i min Levetid seet den Ting komme, og vidste, at der vilde blive en forfærdelig Storm med Springflod, der vilde komme over de arme Mennesker derude, som nu drak

og sprang og jubilerede; Unge og Gamle, den hele By var jo derude, hvem skulde vare dem, hvis Ingen der saae og kjendte, hvad jeg nu kjendte. Jeg blev saa ræd, jeg blev saa levende, som ikke i mange Tider! ud af Sengen kom jeg og hen til Vinduet, længer kunde jeg ikke orke; Vinduet fik jeg dog op, jeg kunde see Menneskene løbe og springe derude paa Isen, see de pyntelige Flag, høre, hvor Drengene raabte Hurra, og Piger og Karle sang, det gik lystigt til, men høiere og høiere steeg den hvide Sky med den sorte Pose i! jeg raabte Alt hvad jeg kunde, men Ingen hørte mig, jeg var for langt derfra. Snart vilde Veiret bryde løs, Isen gaae istykker og Alle derude synke igjennem uden Frelse. Høre mig kunde de ikke, naae ud til dem mægtede jeg ikke; kunde jeg dog faae dem i Land! Da gav vor Herre mig den Tanke at stikke Ild i min Seng, heller lade Huset brænde af, end at de Mange saa ynkeligt skulle døe. Jeg fik Lyset tændt, saae den røde Flamme - ja, jeg naaede ud af Døren, men der blev jeg liggende, jeg kunde ikke mere; Luen stod ud efter mig og ud af Vinduet, hen over Taget; de saae den derude fra og de løb Alle, hvad de kunde, for at hjælpe mig arme Stakkel, som de troede brændte inde; der var ikke Een, som jo løb afsted; jeg hørte de kom, men jeg hørte ogsaa, hvor det med Eet susede i Luften; jeg hørte det dundrede som svære Kanonskud, Springfloden løftede Isen, der brødes itu; men til Diget naaede de, hvor Gnisterne fløi hen over mig; jeg fik dem Alle i Behold; men jeg har ikke maattet kunne taale Kulden og den Forskrækkelse, og saa er jeg kommet herop til Himmeriges Port; de sige, den bliver lukket op ogsaa for saadan en Stakkel, som jeg! og nu har jeg jo ingen Huus mere dernede paa Diget, dog det giver mig da ingen Adgang her.«

Da aabnede sig Himmeriges Port og Engelen førte den gamle Kone ind; hun tabte et Sengehalm udenfor, et af de Straa, der havde ligget i hendes Seng, den hun tændte for at frelse de Mange, og det var blevet til det pure Guld, men et Guld, der voxede og slyngede sig i de deiligste Forsiringer.

»See, det bragte den fattige Kone!« sagde Engelen. »Hvad bringer nu Du? Ja, jeg veed nok, Du har Ingenting udrettet, ikke engang lavet en Muursteen; kunde Du bare gaae tilbage igjen og bringe idetmindste saameget; den duede sagtens ikke, naar Du havde gjort den, dog gjort med en god Villie, det var altid Noget; men Du kan ikke gaae tilbage, og jeg kan ikke gjøre Noget for Dig!«

Da bad den fattige Sjæl, Konen fra Digehuset, for ham: »hans Broder har gjort og givet mig alle Steen og Stumper, hvoraf jeg klinede mit usselige Huus, det var grumme meget for mig arme Stakkel! kan nu ikke alle de Stumper og Stykker gjælde som een Muursteen for ham? Det er en Naadens Gjerning! nu trænger han til den og her er jo Naadens Hjem!«

»Din Broder, den, Du kaldte den Ringeste,« sagde Engelen, »den, hvis Dont i al Ærlighed var Dig nedrigst, giver Dig sin Himmeriges-Skjerv. Du skal ikke vises bort, Du skal have Lov til at staae herudenfor og tænke over, see at ophjælpe dit Liv dernede, men ind kommer Du ikke, før Du i god Gjerning har udrettet - Noget!«

»Det kunde jeg have sagt bedre!« tænkte Raisonneuren, men han sagde det ikke høit, og det var nok allerede Noget.